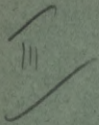

5000
Latv. B
Maksā Ls 1.—

E. APARE

Sapņi un nojautas

kā slimību un nākotnes vēstneši

Populāri zinātnisks
apcerējums

Rīgā, 1930. g.
Autora izdevums

E. Apare

61

1313

300

Sapņi un nojautas kā slimību un nākotnes vēstneši

Populāri zinātnisks apcerējums

Rīgā, 1930. g.

Autora izdevums.

Pārē. 60

L. V. B.

№ ~~229289~~

0309056335

E. Pīriņa un J. Upmaņa spiestuve, Rīgā, Marijas ielā 10.

Pasaulē ir daudz brīnišķīgu parādību, kā: nojautas, domu pārraidīšana un uztveršana, gaišredzība, mirušo pārraidīšanās, liktenīgi sapņojumi, priekšmetu kustēšanās un pārvietošanās bez pieskaršanās pie tiem, garu klauvēšana, priekšmetu pacelšanās gaisā, neraugoties uz pievilksanas spēka likumu un t. t.

Sākot ar sirmās pagātnes pētniekiem, viduslaiku burvjiem un zilniekiem, beidzot ar austrumu gudrajiem un pareģiem, cilvēce vienmēr ir centusies vēl tagad pilnīgi neatklātos un neizpētītos noslēpumus izprast un zinātniski izskaidrot. Nerimstošās pūles, noraut noslēpumaino segu, prasīja daudz upuru, jo ceļš uz noslēgtām zinātnes durvīm vienmēr ir nosēts upuru kauliem.

No mūsu laiku zinātniekiem, kas arī cenšas ieskatīties šai noslēpumu pasaulē, redzam ievērojamo Marsa pētnieku Skiaparelli, astronomu Ceneri, slaveno ķīmiķi Kruku, fiziologu Šarlu Rišē, Lombrozo, populāro astronomu Flamarijonu un Aksakovu, kas visu savu mūžu un līdzekļus veltīja šīs apslēptās zinātnes pētīšanai.

Visi šie slavenie vīri liek uz spēli savu zinātnisko reputāciju un nebaidās no pretinieku bultām, jo saprot, ka jaunas, maz izpētītas, nenoskaidrotas parādības grūti analizējas. Tāpēc arī pilnīgi dabīgi, ka tās rada šaubas. Ar visiem jauniem izgudrojumiem vienmēr ir grūti bijis pārliecināt pūli par to reālītāti un vērtību.

Slavenais filozofs Vundts kādā vietā savos darbos izsakās, ka tā mazā, neizpētītā pasaulīte, kurā klauvē gari, kur viss norisinās neatkarīgi no lielās pasaules likumiem, ārpus Kopernika un Ņutona, nemaz neeksistējot.

Kā redzam, filozofs Vundts negrib pielaist, ka dabā eksistē viņam neizprotamas un neizskaidrojamas parādības. Tāpēc arī viņš noliedz to esamību. Senie ģeografi rakstīja uz Herkulesa stabiem: „Te pasaules gals!“ Tomēr viņi nezināja, ka vakaros, šai lielā tukšumā, pēc viņu domām, ir daudz neizpētītas, viņiem vēl nezināmas, lielas, plašas zemes.

Arī daudzi mūsu laiku zinātnieki grib novilkt to robežu, aiz kuŗas viss esošais, bet ar pastāvošiem dabas likumiem neizmērojamais, nav zinātnes cienīgs. Aiz Ņutona, Kopernika un Galileja, pēc viņu uzskatiem, seko tas tukšums, kuŗu ortodoksālie zinātnes sargi sauc par pasaules galu. Viņi tomēr rūgti maldās. Šī apslēptā pasaule, ja pie tās pētīšanas ķersies zinātne, saprotama un izskaidrojama zināmā mērā jau tagad, bet nākotnes uzdevums ir izpētīt un noskaidrot visu to, kas tagad liekas pārdabīgs. Dabas likumi nav mūžīgi. Mūsu dienās tīc, ka pasaule ir attīstījusies noniecīgiem sākumiem, no tā saucamās, pirmatnes mīglas. Ja pieņemam šo uzskatu, skaidri saprotam, ka dabas likumiem ir bijis savs sākums un tie nevar būt mūžīgi. Zinātnes ceļš vienmēr iet caur maldiem. Pateicoties tam tuvojamies patiesībai. Pa lielākaļai daļai tiekam vesti pa likumainiem ceļiem, bieži maldāmies, klūpam un tikai beidzot nonākam uz īstā ceļa. Daudzi zinātnieki dabas likumus vai kādu citu zinātnes nozari ir uzstādījuši par savu Dievu, kā to redzam pie filozofa Vundta. Bet ja dabas likumiem ir jāizpilda Dieva vieta, tad tas ir ļoti nabadzīgs Dievs. Viss dabā norisinās pēc zināmiem likumiem un ir dabīgs. Vienas un materijas radīšana pasaules attīstībā ir nospraudusi zināmu ceļu, jo viss, kas vien dabā notiek, ir saistīts pie materijas. Materijas parādības ir savienotas ar attiecīgām dabas parādībām. Ja mums kas liekas pārdabīgs,

varam būt droši, ka tas tikai tā liekas, jo vēl neesam skaidrībā ar to. Daudzi dabas likumi mums ir vēl apslēpti.

Šī dzīve ir tikai viens pakāpiens pasaļu trepēs. Mums vajag to pārkāpt, tad sasniegsim kalnu virsotnes. Grūto darbu varēs veikt tikai tad, ja pie tā ķersies, kā pie zinātnes cienīga priekšmeta. Tikai tie, kas maz zina un saprot, domā, ka dabā ir pilnīgi neizskaidrojamas problēmas.

Daudzas vienkāršas lietas, kā: sērkokčiņi, uguns, telegrafs, grāmatu lasīšana u. t. t., pie kuŗām sen jau esam pieraduši, savā sākumā atstāja dziļu iespaidu. Viss tas modināja bailes, neticību un tika uzskatīts, kā kaut kas pārdabīgs. Jēdziens par pārdabīgo, brīnišķīgo ir tik plašs, ka grūti tam atrast robežas. Zinām tikai to, jo neattīstītāks cilvēks, jo plašāka viņa pārdabīgā noslēpumu pasaule. Viss tas, kas uz augstākas attīstības pakāpes stāvošam cilvēkam sen saprotams, vienkāršs, mežoni pamodina veselu brīnumu pasauli. Tos spēkus, kuŗus zināmā mērā pārvaldam un piemērojam savām vajadzībām, mežonis nesaprot un pielūdz kā Dievu. Ja pa kādu apgabalu tek upe, kultūrāls cilvēks ar dažiem tehniskiem paņēmieniem izmaina upes gultni un izmanto to savām vajadzībām. Mežonis to nesaprot un šo vienkāršo parādību pieraksta pārdabīgam.

Arī no filozofiskā viedokļa viss, kas vien dabā notiek, ir dabīgs un padots zināmiem likumiem. Tikai cēloņu un parādību likumu nezināšana maz attīstītā prātā modina domas par pārdabīgo. Zinātne ik dienas iet uz priekšu un tās sekmes pieaug lielā ātrumā. Neizprotamā un neizskaidrojamā paliek arvienu mazāk un mazāk. Zinātnieku skaits, kas nododas šo jautājumu pētīšanai, arvien pieaug. Varam pilnīgi ticēt, ka varbūt jau drīzi

nāks tas laiks, kad zinātne dos racionālu izskaidrojumu daudzām parādībām, kuŗas nesen uzskatīja kā pārdabīgas.

Kā redzam, arī filozofija māca, ka dabā nekā pārdabīga nav. Tā tad nav arī nekā tāda, kas neietilptu dabas un loģikas likumos. Iznāk tā, ka katra parādība, kas nepadodas šiem likumiem, nevar eksistēt, bet ja to novērojam, tas nav vēl pierādījums par tās faktisko esamību. Tā var būt fantāzijas, ilūzijas, halucinācijas auglis vai arī mūsu agrākās domas. Var arī būt, ka šīs parādības ir padotas dabas likumiem, bet mēs tikai neprotam piemērot tās pastāvošiem likumiem. Mūsu dabas likumi vēl nepilnīgi. Zināmām parādībām nav sava piemērota likuma, jo neviena zinātne nav vēl pilnīgi teikusi savu gala vārdu.

Kā jau aizrādīju, neizprotamu un nenoskaidrotu parādību dabā ļoti daudz. Katra no tām atsevišķi jāpēta un zinātniski jānoskaidro. Šoreiz īsumā apskatīšu priekšsajūtas un sapņus. Centīšos iespiesties noslēpumu pasaulē un atsegt to plīvuri, aiz kuŗa tik daudz interesanta, vilinoša.

Vārdā „priekšsajūta“, kuŗu tik bieži lietojam, loģiska kļūda. Patiesībā sajust var tikai esošo, bet nevis to, kas būs. Var gan paredzēt, nojaut, baidīties un uztraukties kaut no kā nenoteikta, nesaprotama tuvošanās, bet sajust neesošo nevar. Priekšsajūtu tāpēc labāk varētu saukt par nojautu vai pareģojumu.

Ir dažādi nojautu veidi. Piem., kāds no mūsu piederīgiem atrodas taļumā. Mūs moka nemiers, jo liekas, ka viņš ir slims. Dažreiz nemiers pieņem skaidrāku, noteiktāku formu. To varam izjust sapnī un arī nomodā. Mocošais sapnis var arī piepildīties, bet tur vēl nav nekas pārdabīgs. Bez šiem vienkāršiem nojautu veidiem ir arī ļoti komplicētas parādības un sajūtas, kuŗas nav tik viegli izskaidrojamas. Bieži šādas mocošas baiļu sajūtas pa-

mostas pat tad, kad par savu piederīgo tālumā nemaz nedomājam un nezinām, kur viņš atrodas.

Ir arī daudz tādu gadījumu, kurus aiz kritikas trūkuma pieskaita pie nojautām. Dažreiz izjūtam nospiedošu nemieru. Šī sajūta var rasties dažādos apstākļos. Bieži tās pamatā ir kāds nepatīkams sapnis, kuŗu uzmodamies esam aizmirsuši, bet tas tomēr ir atstājis savu iespaidu. Šādu mocošu sapņu pamatā pa lielākai daļai ir fizioloģiski cēloņi. Gadās, ka nevarēdami nekur atrast mieru, ejam pastaigāties, bet ar mums notiek nelaime. Te nav nojauta, bet kādi noslēpumaini spēki liek sajūst tuvojošās briesmas.

Atstāstišu interesantu notikumu, kuŗu tā noslēpumainā rakstura dēļ uzskata kā nojautu. Kāds jauns cilvēks atradies viesībās. Visjautrākā brīdī viņu pārņēmis neizprotams, nevaldāms nemiers, tā kā viņš nevarējis vairs priecāties. Reizā ar to viņā pamodusies stipra vēlēšanās tūlīt steigties mājās un pārnest gultu citā istabā. Nemiers bijis tik mocošs, ka viņš padevies uzbāzīgai domai, pametis jautro sabiedrību, aizsteidzies mājās un pārnesis gultu otrā istabā. Tūlīt arī nemiers pārgājis. Mierīgs viņš atgriezies viesībās un palicis tur līdz otram rītam. Vēlu pārnācis mājās, tūlīt apgulies, neko nedomājis un dziļi iemidzis. Piepēši viņu uzmodinājis liels troksnis. Izrādījies, ka viņa agrākā guļamistabā ielūzuši griesti.

Pirmā acumirkli te liekas kas neizprotams, bet dziļāk ieskatoties, daudz no tā kas zūd. Jaunais cilvēks dzīvojis diezgan stiprā koka mājā, bet griestos bijušas lielas plaisas. Iepriekšējā naktī plosījusies vētra. Varbūt miegā, kad trakoja vētra un plaisāja griesti, viņš virs galvas dzirdēja troksni. Tas jau ir pietiekošs iemesls, lai rastos mocošā nemiera sajūta. Ja troksnis viņu uzmodinātu, nekas savāds nenotiktu. Viņš apskatītu griestus,

ieraudzītu draudošo stāvokli un censtos to novērst. Ir zināms, ka lielas nenovēršamas briesmas atstāj divējādu iespaidu, skatoties pēc cilvēka temperamenta. Vieniem tās atņem visas kustības un katru darbības spēju, otrs pamodina enerģiju un spēku draudošo stāvokli novērst. Šis cilvēks piederēja pie pēdējiem, kas ar visiem spēkiem meklē iespējamību nelaimi likvidēt. Miegā atrastā izeja varēja izrādīties arī neiespējama. Uztraukumā, gribēdams nodomāto ātrāk veikt, viņš varēja izmainīt galvas stāvokli un apgriezties uz otriem sāniem. Bieži jau tā vien ir pietiekoši, lai sapnis pieņemtu citu virzienu. Sapņu raksturs atkarīgs arī no tā, kā sasilusi galva no spilvena. Noteiktā apņemšanās, nelaimi novērst, atstāja jaunā cilvēka smadzenēs dziļu iespaidu. Uzmodies, viņš sapni neatcerējās un bija mierīgi noskapots. Viesībās kaut kas pavisam nejauši aizskāra viņa nakts apņemšanos un miers tūlīt bija zaudēts.

Pirms ķeramies pie kādas lietas izskaidrošanas, mums jāzina visi tie fakti, kas ar to saistīti. Pie tam jāievēro, ka nekādu mistisku parādību attēlošanu nevar pielaist un katrs nojautas piepildīšanās gadījums jāapskata konkrēti.

Ar lielu interesi ir pētījis nojautas un to dažādos veidus slavenais astronoms *Flamarijons*. Viņa darbos atrodami neskaitāmi raksturīgi piemēri.

Kāda māte redzējusi sapni, ka viņas dēls slikt. Otrā rītā ieradās sūtnis ar bēdīgo ziņu, bet viņa nelāvusi tam runāt un teikusi: „Nesakiet neko, es zinu, ka mans dēls ir noslicis!“ Dažas dienas atpakaļ viņa saņēmusi no dēla vēstuli, kurā viņš ziņojis par saviem spožiem panākumiem darbā. Izrādījies, ka sliktšais dažas dienas pirms nāves teicis saviem draugiem: „Ja neatgriezīšos mājās, meklējiet mani upē. Redzēju sapni, ka guļu upes dibenā

miris, vaļējām acīm. Sajūtu, ka drīzi noslikšu.“ Un tiešām, tādā stāvoklī arī viņu atraduši upes dibenā. Par savas nāves tuvošanos viņš bijis pilnīgi pārliecināts. Baidāmieš no nelaimes, vairāk dienas viņš negājis peldētis. Tomēr dzestrais ūdens viļinājis, viņš savu apņemšanos aizmīrsis un sapņojums piepildījies.

Šis sapnis ir saistīts ar orgāniskām ciešanām, jo slikušais ir sirds slimnieks. Agrāk peldoties, viņš neapziņīgi izjuta bailes no ātri iespējamās nāves. Miegā tās pieņēma noteiktu tuvās nāves sajūtu.

Ievērojamais hipnotizētājs Dr. Lebo daudz gadus no sava mūža ir veltījis okultās pasaules pētišanai. Viņa interesantā dienas grāmatā aprakstīti dažādi nojautu veidi, liktenīgi sapņojumi, spilgti gaišredzības piemēri un vērtīgi nākotnes pareģojumi.

Dr. Lebo atstāta kādu savādu piedzīvojumu no savas ārsta prakses. Kādreiz pie viņa ieradies ļoti uztraukts pacients un lūdzis palīdzību. Nelaimīgais izmīsumā paskaidrojis, ka dažus gadus atpakaļ, pastaigādamies pa Parīzi, viņš ieraudzījis uz kādām durvīm uzrakstu „Hiromante“. Pēkšņi viņā pamodusies nevaldāma ziņkāriba un viņš iegājis. Hiromante pareģojusi, ka noteikti pēc gada viņam nomiršot tēvs. Drīzi viņš iestāšoties kara dienestā, bet uz īsu laiku, agri apprecēšoties, piedzīvošot divus bērnus un nomiršot līdz 26 gadus vecs. Pareģojumu viņš pastāstījis saviem draugiem un nepiegrīzījis tam nekādu vērību, bet noteiktā dienā pēc gada nomiris tēvs. Šis apstākļi sācis viņu uztraukt. Visi pārējie pareģojumi tāpat piepildījušies. Nelaimīgajam tuvojies 26. gads uz beigām un viņš sācis uztraukties, jo bijis pārliecināts, ka atlikušas kō dzīvot vairs tikai dažas dienas. Viņš lūdzis Dr. Lebo novērst nelabvēlīgo likteni. Kaut gan Dr. Lebo mēģinājis iemidzināt viņu dziļā hipno-

tiskā miegā, tas tomēr neizdevies. Pacients bijis tik uztraukts, ka Dr. Lebo nevarējis izsaukt viņā pat visvieglāko miega stadiju. Nevarēdams palīdzēt, viņš ieteicis griezties pēc palīdzības pie kāda vecīša, kuŗu visi pazīnuši Parizē kā labu pareģotāju. Vecītis pareģojis Dr. Lebo pacientam vēl ilgu mūžu un iedvesis mieru. Kad pienācis liktenīgās dienas vakars, viņš skaitījis sevi par glābtu un juties ļoti laimīgs, bet liktenis tomēr nebijis novēršams. Viņš nomiris līdz 26 gadus vecs.

Savā dienas grāmatā Dr. Lebo apraksta otru interesantu notikumu. Kāds ierēdnis aizgājis pie karšu licējas, kuŗa pareģojusi, ka viņš nomiršot no čūskas dzēliena. Ierēdnis vairāk reizes saņēmis ienesīgas vietas piedāvājumu kādā salā, kuŗa bijusi pazīstama ar nāvīgām čūskām. Vietas piedāvājumu viņš katru reizi noraidījis, jo atcerējies bīstamo pareģojumu. Beidzot viljinošie noteikumi saistījuši tik stipri, ka viņš vietu pieņēmis. Pēc dažiem nokalpotiem gadiem viņš atgriezies dzimtenē. Kuģis pieturējies pie bīstamās salas un stāvējis tur vairākas dienas. Visu laiku ierēdnis palicis kuģī, jo baidījies no varbūtējās nelaimes. Kādu dienu nēģeriete ienesusi kurvītī apelsīnus un piedāvājusi pasažieriem. Ierēdnis iebāzis roku kurvītī, lai izmeklētu apelsīnu. Te atskanējis izmisuma pilns kliedziens. Izrādījies, ka kurvītī zem apelsīniem paslēpusies gulējusi nāvīga čūska, kuŗa iedzēlusi ierēdnim. Pēc dažām stundām viņš nomiris.

Ar lielu interesi Dr. Lebo ir pētījis arī dažādos gaišredzības veidus. Savā dienas grāmatā viņš attēlo kādas bagātas Parizes muižnieces piedzīvojumu. Neraugoties uz lielo bagātību, muižniece katru vakaru noslēgusi rēķinus. Kādreiz viņai iztrūcis daudz naudas, kaut gan kastīte, kuŗā nauda glabājusies, bijusi aizslēgta. Bagātniece tūlīt atsaņķusi policiju, bet naudu neatradusi. Pie

viņas kalpojis jauns sulainis, visu mīlulis. Muižniece sulaini pilnīgi izslēgusi no aizdomām un lūgusi viņu neizmeklēt. Ziņkārības mocīta, viņa aizgājusi pie gaišredzes. Gaišredze siki attēlojusi istabu, kurā nauda glabājusies, aprakstījusi kastīti un visus sīkumus, kuņģi saistīti ar zādzību. Bez tam viņa pareģojusi, ka naudu neatradīšot, kaut gan vainīgais esot viņas mājās. Pēc diviem gadiem zaglis izdarīšot lielāku blēdību un tikšot sodīts. Drīzi jaunais sulainis no bagātnieces aizgājis. Pagājuši nepilni divi gadi, kad muižniece sapņemusi uzaicinājumu ierasties tiesā kā lieciniece, kur tiesājuši jauno sulaini.

No šī piemēra redzam, ka pasaulē ir ar lielām gaišredzības spējām apbalvoti cilvēki. Ar nopietniem vingrinājumiem katrs no mums lielākā vai mazākā mērā var šīs spējas attīstīt.

Tālāk apskatīšu sapņus. „Kad redzu filozofus, ārstus un zinātniekus, man liekas, ka cilvēks visgudrākais radījums pasaulē, bet kad ieraugu sapņu tulkotājus, pareģus un tos, kas viņiem tic, domāju, ka nav lielāka mulķa par cilvēku,“ tā ironiski izsakās par iespējamību pēc sapņiem pareģot nākotni viens no oriģinālākiem senatnes filozofiem *Dioģens*, kuņu sauca arī par ciniķi. Mūsu dienu inteliģentās aprindās par sapņiem valda vienādi uzskati ar ievērojamo grieķi. Ja dzirdam kādu atstāstot sapni, neviļus pasmejamies, bet vai daudzi ir pārliecināti par sapņu liktenīgo nozīmi?

Aristotels teica: „Pielaiš, ka *Zevs* sūta liktenīgus sapņus, liela mulķība“. Tomēr, noliedzams sapņu brīnišķīgo rašanos, šis ievērojamais pagātnes ģenijs ticēja, ka pēc sapņiem var noteikt slimības un atrast to ārstēšanas līdzekļus. Senāk *Grieķijā* tempļos slimos iemidzināja un pēc tam ārstēja ar sapnī redzētām zālēm. Ja slimniekā nevarēja vajadzīgo miegu izsaukt, viņa vietā

iemidzināja kādu no tempļa apkalpotājiem un pēc viņa atstāstītā sapņa ārstēja slimnieku. Pietika ar to, ja dziedināšanai nebija ļaunu seku. Bieži tika pielietoti pavisam neparasti dziedināšanas paņēmieni. Piem., peldēšanās ziemā ledainā ūdenī nebija reta parādība. Protams, tāda ārstēšana drīzi varētu modināt neticību, bet mūki aizvien prata aizstāvēties un nelaiemes gadījumus izskaidroja ar nepilnīgu Dieva pavēles izpildišanu. Šis Dieva pavēles mūki izteica ļoti divdomīgos, bieži pavisam nešaprotamos vārdos. Vēlāk gan radās gudri vīri, kuŗi uzstājās pret sapņu tulkotājiem un aizrādīja, ka Dievs vienmēr dod skaidras atbildes. Ja Dievs, gribēdams runāt par pipariem, rādītu indiešus, tas būtu ļoti nesaprotami un slimais to uzskatītu kā izsmieklu.

Starp ļoti daudziem nesekmīgiem ārstēšanas gadījumiem bija arī daži sekmīgi. Laimīgie pacienti izveseļojušies dāvāja templim no metala un ziloņa kaula pagatavotus slimās vietas attēlojumus. Bieži šo dāvanu vietā Dievs saņēma sudraba tāfelītes ar tur uzrakstītām slimībām un ārstēšanas paņēmieniem. Tāfelītes piekāra pie tempļa sienām. Pateicoties tam, *Hipokrāts*, medicīnas tēvs, varēja likt pamatus zinātniskai terapijai. Šāds dziedināšanas veids senatnē bija ļoti izplatīts. Arī vēsturē redzam daudzus piemērus. *Aleksandrs Lielais* bijis ļoti nobēdājies par kāda sava kara vadoņa piepēšu saslīmšanu. Viņš sapņi redzējis zāles, ar kuŗām kara vadoni izglābis. *Perikla* biedrenei, slavenai *Aspāzija* i uz zoda bijusi rēta. Viņai sapņi parādījusies dieviete *Venera* baloža izskatā un ieteikusi zāles, ar kuŗām viņa izārstējusies.

Tomēr nopietni skatīties uz visiem šiem izveseļošanās gadījumiem nevar. Daudz lielāku ievēribu pelna to pagātnes gudro uzskati par sapņiem, ar kuŗiem arī mūsu

dienās zinātne rēķinās. Ievērojami pagātnes ģeniji, kā Aristotels un Demokrits, gan noliedza sapņu brīnišķīgo rašanos, bet atzina, ka sapņi atsvabinājas un izpeld uz āru tie iespaidi, kuŗi nomoda stāvoklī nomākti no domām vai citām stiprām sajūtām. Skatīdamies uz sapņiem no šī viedokļa, kā Hipokrits un Halens, viegli varam saprast, kāpēc viņi pielaida, ka daži sapņi ir slimību vēstneši. Nomoda stāvoklī vājie iespaidi no ārējās pasaules neiekļūst apziņā, jo tos nomāc stiprākie iespaidi. Tāpat arī mūsu orgānisma iekšējā dzīve norisinās bezapziņīgi. Tāpēc nesajust sevi, savu orgānismu, ir pilnīgas veselības pazīme. Pa slimības laiku, kad orgānisma traucējumi top intensīvāki, ciešanas piespiež griezt vērību uz mūsos notiekošiem slimības procesiem. Viegli saprast, ka nomoda stāvoklī, kur mūsu uzmanību saista trokšņainā pasaule, tieksmes, vēlēšanās un dažādas sajūtas, slimībai jābūt jau lielākā stādijā, ja tā top jūtama. Miegā, kad ārējie iespaidi samazinās līdz minimumam un cilvēks dzīvo tikai no agrākiem iespaidiem, mazākie traucējumi orgānismā izsauc attiecīgu attēlojumu sapņos. Sapņi zināmā mērā ir atkarīgi no cilvēka individuālītātes. Varētu teikt, ka sapnis sastāv no agrākiem un tiem ārējiem iespaidiem, kuŗi darbojas pa sapņa laiku.

Lai šis parādības kļūtu labāk saprotamas, jāuzkavējas pie miega stāvokļa. Miegā ir mūsu orgānisma normālā funkcija. Zinām, ka gulot katrs no mums pavada trešo daļu no sava mūža. Miega stāvoklis nepieciešams smadzeņu un ķermeņa atpūtai. Mūsu garīgās spējas miegā paliek nomodā un neapziņīgi darbojas tālāk. Sapnis ir mūsu dzīves atspoguļojums. Kam stipras idejas, tam arī intensīvi sapņi. Vāji domātāji, arī vāji sapņo. Sapņu ir tikpat daudz, cik mūsu domu. Tāpēc arī neiespējama sapņu noteikta klasificēšana. Visus sapņus ne-

atceramies, jo tie ātri pazūd. Lai sapni atminētos un at-
tēlotu, pēkšņi jāuzmostas un ar dzīvu uzmanību tam jā-
seko. Sapni bieži neturpinājas ilgāk kā 1—2 sekundes un
ja tos nenotver, tie pazūd pavisam. Pēc daudzu pētnieku
domām, visbiežāk sapņojam no rīta īsi pirms uzmošanās
un vakarā īsi pēc iemigšanas. Miegš bez sapņiem, t. i.
absolūts miers, liekas, nekad neiespējams.

Visvairāk sapņojam par tām lietām, ar kurām nodar-
bojamies un par tiem cilvēkiem, kurus pazīstam. Ir arī
izņēmumi. Dienas un stundas notikumi sapnī norisinās
sekundē. Bieži sapnis mūs aizved daudz gadus atpakaļ
bērnībā. Sapnī redzam arī mirušos, kas kā dzīvi stāv
mūsu atmiņā. Daudz reizes sapņojam par neiespējamām,
fantastiskām lietām. Ķermeņa stāvoklis, elpošana, gaisma,
troksnis, izsalkums un slāpes, viss tas var būt par iemeslu
pie sapņa rašanās.

Interesanti ir novērot miega iestāšanos. Ārējās pa-
saules iespaidi paliek arvien vājāki, muskuļi atslābst, nervi
nomierinājas, acis aizveras un jūteklī iemieg. Visilgāk
paliek nomodā dzirde. Beidzot arī tā nogurst un iemieg.

Sevišķu ievēribu pelna bērnu sapņi. Bērni pa lielā-
kai daļai sapnī redz savas dienas vēlēšanās piepildīšanos.
Viņu sapņi vienkārši, saprotami, bet nav bez satura un
nozīmes. Tos bieži norisinās sarežģīti dvēseles procesi.
Ja kāds no mums būtu sekojis savai attīstības gaitai un
zināmu vērību piegriezis arī sapņiem, viņš novērotu daudz
interesantu pārmaiņu savā garīgā pasaulē.

Starp sapni un īstenību nemaz tik liela plaisa nav,
kā to domājam. Mēdz teikt: „Dzīve garš sapnis, laimīgs
tas, kas jauki sapņo.“ Šopenhauers gleznaini salī-
dzina sapni un nomoda stāvokli. Sapnis un nomoda stā-
voklis līdzinās lasīšanai vienā un tai pašā grāmatā. Sa-
karīga lasīšana ir nomoda stāvoklis, nesakarīga — sapnis,

bet tomēr te iet runa par vienu un to pašu grāmatu. Tā tad arī sapnis ir īstenība, bet tikai cita šatura. Sapnī pārdzīvojam visas jūtas, kā labas, tā sliktas, kā skaistas, tā riebīgas. Tas var mūs novest tumšos bezdibeņos un pacelt saulainos klajumos, bet viss šis labais un jaunais nav reāls. Kad nosvīduši, nomocījušies uzmostamies no smaga sapņa, atviegloti uzelpojam un domājam: „Paldies Dievam, ka tā nav patiesība!“

Īstenību varētu salīdzināt ar sauli, bet sapni un nomoda stāvokli ar divām zemes puslodēm. Kad vienā puslodē uzlec saule, ar saviem stariem tā visur modina īstu, drudzainu dzīvību, bet otrā puslodē tai pašā laikā ir tukšums, klusums, bezspēcība un nogurums. Un tomēr arī šai puslodē reiz uzlec spožā saule. Tūlīn rodas spēks un dzīvība, bet otrā puslodē iestājas miers un tumsība. Tā notiek mūžīga maiņa, bet tas radošais spēks, kas šīs pārmaiņas veido, vienmēr ir viens un tas pats — mūžīgā patiesības saule.

Miegā darbojas garīgais „Es“ un padara daļu no mums nepieciešamā darba. Daudzi komponisti miegā ir radījuši labākas kompozīcijas nekā nomoda stāvoklī. Tā tad sapnī notiek loģiskas funkcijas. Visas sajūtas un dvēseles noskaņojumi sapnī ir ļoti dzīvi. Sapnī darbojas arī griba. Cik bieži redzam, ka cenšamies pārvarēt neiespējamus šķēršļus. Pie garīgā „Es“ darbības pieder arī fantāzija. Š o p e n h a u e r s vairāk vietās savos darbos pastrīpo, ka fantāzija ir sapņu bilžu produkts. Sapni varētu saukt par mākslinieku. Iedziļinādamies plašajā sapņu pasaulē varam ieraudzīt šai mākslas galerijā neskaitāmus ievērojamu mākslinieku ražojumus. Mūsu priekšā atklājas lieli ugunsgrēki, ūdens plūdi, strauti, kas gāžas no kalnu aizām, sniegā vizošas kalnu galotnes un zaļas, puķotas pļavas. Tur varam dzirdēt mežus šalcot, strautus burbu-

lojot, zvanu skaņas un ļautrus, bezrūpīgus smieklus. Bez tam varam izjust visus dzīves spilgtākos brīžus, sākot no visagrākās bērnības. Sapnī pārdzīvojam otrreiz savu dzīvi. Bieži sapņu iespaidi neizzūd arī uzmostoties un mēs dzīvojam viņos tālāk.

Krūtīs mums mājō divas dvēseles un mūsu kājas staigā pa divām pasaulēm. Viena pasaule acumirkli atver savus vārtus. Viņā dzīvojam, strādājam tik ilgi, kā mēr spožā saule noiet un vakara zvani iezvana nakts dusu. Tā ir nomoda stāvokļa pasaule. Tad nāk noslēpumainais viesis un aizver mums acis. Trokšņainā pasaule pazūd, bet kas mūs padarīja neredzīgus, spēj atkal darīt redzīgus. Viņš atver mūsu garīgās acis, ar kurām ieskatāties īstajā pasaulē, kas ir it kā nomoda pasaules attēlojums ar dažādiem mākslīgiem izgredzējumiem. Tā ir sapņu pasaule. Un cik savādas arī šīs pasaules nebūtu, taču abās dzīvojam. Abās viņās valda īstenība un dzīvības saule, jo arī sapnī dzīvojam.

Domātāji no sen dienām sapņus pēta. Visi viņi grib atrast to robežu, kas sapnī šķir no īstenības.

Sapnis ir zemapziņā verdošā domu straume. No tā atkarājas, vai no rīta spirtī, atpūtušies ceļamies, vai arī esam noguruši, uztraukti. Tāpēc vecākiem ir jānovēro bērnu sapni.

Sapņiem ir ļoti liela nozīme pie bērna ķermeņa attīstīšanās. Mūsu miesas un dvēseles stāvoklis atkarīgs no peldošās domu straumes, tā tad arī no sapņiem.

Rodas jautājumi: Vai ir iespējams sapņus padot gribai? Vai varam zemapziņas domu pasauli tā ierīkot, ka tā arī sapnī strādā no mums nozīmētā virzienā? Katram iespējams izsaukt tādus sapņus, ka pēc īsā laika sapratīsim, ka sapnis ir nomoda stāvokļa kalps. Īsts mehānisks savu jauno

mašīnu tik ilgi darbā nelaiž, kamēr nav pārliecinājies par katras mašīnas daļas derīgumu. Tāpat arī mums, ja gribam izpētīt komplicēto sapņu valsti, jānovēro un jāsaprot savas sapņu pasaules būtība. Sapņu novērošana ir mikroskopiska dvēseles un nomoda stāvokļa izmeklēšana.

Katrs iespaids, kas iedarbojas uz smadzenēm, nonāk arī apziņā. Mūsu iespaidu pasaule tik bagāta, ka visus tos uzreiz nevaram vienādi uzņemt. Vājākie iespāidi nogrimst zemapziņā, bet acumirkli valda stiprākie. Pazušanā neiet nekas. Kas reiz uz smadzenēm iedarbojies, apslēpts glabājas kopā ar citiem iespāidiem un izdevīgā brīdī, pateicoties kādam ārējam iespaidam, plastiskā skaidrībā izpeld mūsu fizisko acu priekšā. Nomoda un miega stāvoklis atšķiras viens no otra tikai ar domu virknes uzņemšanu smadzenēs. Miegā domas netiek kontrolētas, bet nomoda stāvoklī no zemapziņas izpeldošā domu straume padota virsapziņai — kritikai. Tā tad miegā domas tiek uzņemtas un smadzenēs pārstrādātas bez kādas izmeklēšanas. Tāpēc agrāk radušās domas miegā un nomodā ir vienādas, tikai to uzņemšana smadzenēs savāda. Sapnī atvežas cilvēka dvēseles būtība. Šai stāvoklī visas domas ir atmaskotas un cilvēks rāda savu īsto dabu. Mēdz teikt, ka dzērumā cilvēks parādīt savu īsto seju. Protams, tādā stāvoklī kritika ir izslēgta, bet ne pilnīgi. Visīstāks cilvēks tomēr ir sapnī. Tāpēc arī Dr. Hagens saka: „Pastāsti, par ko tu sapņo, un es teikšu, kas tu esi.“

Sapņu novērošana ir pirmais solis uz sevis pazīšanu. Pateicoties tam, pazīstam ne tikai sevi vien, bet arī daudz no tā, ar ko nodarbojamies. Sapnis ir pagātnes un tagadnes salīdzinājums un nākotnes tēlojums.

Ne tikai vēlēšanās, kaislības, dvēseles defektus un slimības redzam sapnī, bet arī līdzietību, pašai izdzīgu

mīlestību, dailes un pacietības izjūtu. Sapnis atver zem-apziņu un rāda kādas vēlēšanās mājo mūsu dvēselē, cilvēcīgas, vai dievišķīgas. Sapni arvien personificējam savas idejas. Ja nervu ārsts piegriestu lielāku vērību pacientu sapņiem, daudz labāk viņš noteiktu slimnieka diagnozi un ātrāk varētu palīdzēt.

Mums jāiegūst spējas sapņus novērot. Uzmostoties sapņi ātri aizmirstas. Tikai tās sapņu bildes paliek atmiņā, kas redzētas īsi pirms uzmošanās. Vispirms jāatrod sapņa kodols, tad drīzi vien izpeldēs uz āru visa sapņa virkne. Sapņi visos sīkumos jāuzraksta, jo tie izskaidro daudzus miesas un dvēseles stāvokļus. Šāda ilgāka sapņu novērošana māca pazīt sevi, atšķirt labu no ļauna, kaitīgu no derīga un īstu no neista. Kad sapratīsim sapņu īsto nozīmi, nomoda stāvokļa un sapņa sakars kļūs saprotams. Drīzi vien tad sāksim pazīt savu dvēseli, paši sevi.

Sapņu nozīme pa lielākai daļai simboliska. Stingri pārdomādami visus cēloņus un gaitu, zināmā mērā varam tos noskaidrot.

Kā jau agrāk aizrādīju, sapņu dažādība tik liela, ka pilnīgi neiespējama to noteikta klasificēšana. Tomēr dziļāk ieskatoties sapņu būtībā, tos varētu sadalīt zināmās grupās.

Bieži mūs moka chaotiski sapņi, kuŗi rāda, ka miesā vai dvēselē ir kādi traucējumi. Daži fiziski pilnīgi veseli cilvēki tomēr redz chaotiskus sapņus. Tam par cēloni var būt dažādi ārēji apstākļi, ķermeņa neērta stāvoklis, gaisma un t. t. Kā jau zinām, miegā nedarbojas saprāts. Tāpēc arī mazākie dvēseles traucējumi izpeld uz āru, ruinē mūsu nervu sistēmu un apslēpto domu pasauli. Lai izsargātos no mocošiem sapņiem, pie miera dodamies, varam sev iedvest: „Eš labi gulēšu! Nekādi smagi sapņi mani nemocīs!“ Tad arī sliktus sapņus neredzēsim, vai

arī tiklīdz tādi iesāksies, tūlīt uzmodīsimies. Tādā ceļā savu bezapzinīgo uzmanību tā attīstīsim, ka chaotiskos sapņus novērsīsim un atbrīvosim vietu normālai sapņu valstij.

Bez tam ir, tā saucamie, **b a i ļ u s a p ņ i**. Katrs no mums kaut no kā baidās. Šis bailes glabājas zemapziņā. Ja kaut uz mirkli bailes dienā iedarbojas smadzenēs, naktī tās izsauc sapņi, kuŗā dominē baiļu jūtas. Šādi sapņi pa lielākai daļai ceļas no nervu pārpūlēšanas. Ar autosugestiju var baiļu sapņus pārvarēt. Mums jāiedveš labas domas, tad sliktās pazudīs un to vietā iestāsies veselīgs miegs ar jaukiem sapņiem. Ar koncentrētām domām var novērst chaotiskos baiļu sapņus un to vietā mantot sakarīgus, labus.

Ir arī tādi sapņi, pie kuŗiem psihoanalītiķi jau no sen dienām ir veltī galvas lauzījuši. Pie tiem zemapziņā peldošās domas kā no vulkāna momentā izpeld uz āru. Šis vulkāniskais domu izverdums rāda uz priekšu skrejošu bilžu galeriju.

Bez tiem sapņiem, kuŗi ceļas no psihiskiem procesiem, ir vēl tādi, kuŗus apzinīgi izsaucam, lai tie noderētu kā ceļa rādītāji. Tikai tad, kad pilnīgi pārvaldīsim ikdienas sapņus, nāks tie, kuŗus gribam, t. i., apzinīgie sapņi, kā ceļa rādītāji. Šie sapņi ir mūsu apziņas filtri. To pētīšana iepazīstina mūs ar visuma likumiem un mūsos verdošiem dvēseles spēkiem, kuŗu centrs ir mūžīgi valdošais gars, mūsu augstākais „Es“.

Sapņi parādās simbolos un prasa intensīvu domāšanu, lai tos saprastu un izskaidrotu. Kad iesāktais darbs saista visas mūsu domas, kad darbojas virsapziņa un mēs nezinām, vai iesākto ceļu iet vai nē, ir labi, ja griežamies pie savas dvēseles gara un viņam prasam. Mūsos mājajošais gars ir daļa no ūniversuma Gara, t. i. no Dieva. Viņš mums atbildēs! Visos tos gadījumos, kad virsapziņa

nevar izšķirt, jāgriežas pie zemapziņas. Tā dos noteiktas atbildes. Dr. Stekels saka, ka katra aizmigšana ir nomirstana un katra uzmošanās piedzimšana. Tā mirstam un uzmostamies neskaitamas reizes. Katra nakts ir domu šķīstīšanas uguns. Mūsos pašos ir debess un elle. Mēs paši esam tiesājamie un tiesātāji.

Veselība un slimības, priecīgs prāts un skumjas, viss tas saistīts un atkarīgs no mūsu domām. Sapņi rada veselu padomu virkni. Visi iespaidi, kuŗi — pateicoties smadzeņu atpūtai atdzīvojas, ir termometrs, ar kuŗu stingri nosakāms miesas un dvēseles stāvoklis. zīves enerģija ir mūsu zemapziņas spēks.

Daudzi sapņi ir intuīciju mājokļi. Šiem sapņiem varētu lielākā vai mazākā mērā — katrs īsts mākslinieks, dzejnieks, domātājs, komponists, gleznotājs un tēlnieks, dziedāt slavas dziesmas. Bieži neticami liekas, ko viņi par to mēdz stāstīt. Nodarbojoties ar citām lietām, nomodā vai miegā, piepēši izpeld visā pilnībā tās idejas un domas, kuŗas visu mūžu velti saistījušas smadzenes. Daudzi mākslinieki miegā neapzinīgi izsauc sapņu bildes ar suģestiju. Tie, kas meklē kāda problēma atrisināšanu, ar šādām domām iet gulēt un iemieg. Zemapziņa cilvēkam nemanot šīs domas pārstrādā. Pēc kāda laika piepēši kristalskaidras tās ieiet virsapziņā. Visi tehniskie izgudrojumi, kompozīcijas, dzejas un gleznas, viss tas ir zemapziņas darbs.

Sapņi bieži redzam brīnišķīgas lietas, tādu fantāziju un gleznas, kādu nomodā nekad nevaram redzēt. Tā ir mūsu neapzinīgās dvēseles īstenība. Zemapziņa ir garīga spēka substance, kas nomoda stāvokli stāv ciešā sakarā ar virsapziņu. Mūsu sapņu bilžu radītāja ir zemapziņa. Zemapziņu varam iedomāties kā savādu ēte-

risku ar elektromagnētisku spēku pārpildītu ķermeni. Zināmos apstākļos iespējams šo substanci atdalīt no miesas ķermeņa. Dvēsele atbrīvojās un aiziet. Psihologiskie pētījumi rāda, ka šis stāvoklis katram cilvēkam savāds. Katram ir iespējama zemapziņas ķermeņa atdalīšanās no materiālā. Ar to stāv sakarā telepātiskie sapņi. Cilvēki viens uz otru atstāj iespaidu. Harmoniski noskaņoti cilvēki stāv tuvā sakarā. Viņu smadzenes kopīgi darbojas. Nomodā esošais ar savām domām un jūtām darbojas uz guļošu.

Ļoti interesanti ir ceļojumu sapņi. Šie sapņi rāda, ka katra cilvēka dubultnieks, viņa dvēseles miesa, var iziet no fiziskā ķermeņa un aiziet bezgalīgā tālumā. Laimīgi ir tie, kas sevi tik tālu attīstījuši, ka var redzēt un izjust šos sapņus. Viņi var apceļot vienā naktī vai visu zemes lodi. Apguldami viņi dod sev stingras iedvesmes. Tūlīt pēc iemigšanas sākas ceļojums. Viņi redz saulainas pilsētas, sādžas, upes, ezerus, kalnus un lejas. Drīzi viņi paceļas pāri vizošām kalnu galotnēm, pāri jūrai. Tad nāk tumša nakts un viņi brauc pār okeanu. Viņu priekšā mirdz pilsētas vakara saules atspīdumā un kalni, baltā sniegā tīti, zilais, vizošais okeans. Tā liekas gan fantāzija, bet ir patiesība. Šādi sapņi rāda stipru domu pārvaldīšanu. Ar stingru sevis kontrolēšanu var attīstīt lielas dvēseles spējas. Pēc tā mums neatlaidīgi jātiecas. Tikai tad apzināsimies, ka mūsos ir spēks, kas stāv pāri visiem ikdienas darbiem.

Nāve un miegs ir tikai sapnis. Sapnis miegā ir pāreja uz jaunu dzīvi nākošā rītā. Un nāve arī ir sapnis, kas iaved mūžībā. Sapnis ir nomoda stāvokļa, bet nāve mūžības, ilgstošā nomoda stāvokļa kalps. Kā rudenī dzeltējošais mežs sapņo par aizgājušo vasaru, tā mirušais par pagātnes dzīvi. Skatoties pēc tā, kādā pasaulē viņš ir dzī-

vojis — materiālā vai garīgā, pēdējais mirstošā sapnis rādīs chaotiskas vai laimīgas bildes.

No bioloģiskā viedokļa miegs, kā atpūtas un miera izteicējs, ir nenovēršamas sekas no iepriekšējās ķīmiskās nervu vielas izīršanas nomoda stāvoklī. Guļot, kad pēc daudzu fiziologu domām, pateicoties mazam asins pieplūdumam smadzenēs, apziņas darbība noslid līdz minimumam, notiek nervu audu atjaunošanās process. Kā pēdējais īsti notiek, nevar sacīt, bet ir zināms, ka nervu šūniņās funkcionēdamas atsvabina zināmu enerģijas daudzumu.

Fiziologi par apziņas zušanas cēloni miegā tur anēmiju (mazasinību smadzenēs) un aizrāda, ka asins visās smadzeņu daļās nepieplūst vienādā daudzumā. Kad smadzeņu ārpusē asiņš traukos ļoti maz asins, viņu pieplūdums uz iekšējo jūtu centriem palielinās.

Tā tad sapņu cēlonis vispirms meklējams smadzeņu ārējo daļu darbības novājināšanā un iekšējo jūtu centru darbības pastiprināšanā. Šo jūtu centru darbības palielināšanās izskaidro to, kāpēc tie iespaidi, kuņi nomoda stāvoklī uz apziņu neiedarbojās, izpeld uz āru miegā — sapnī.

Bieži mūsu dienas darbība visā pilnībā atspoguļojas sapnī.

Kāds slavens nervu ārsts, kas nodarbojies ar smadzeņu pētišanu, redzējis sapnī, ka viņš preparē pats savas smadzenes. Viņš izņēmis tās no galvas kausa un ielicis spirtā. Pēc īsa laiciņa smadzenes atkal izņēmis no spirta un ielicis atpakaļ galvas kausā. Ārsts pārdzīvojis ļoti nepatīkamu sajūtu, jo licies, ka smadzenes saspiežas un paliek arvien mazākas un mazākas.

Sevišķi spilgti tas redzams sekošā piemērā.

Pie kāda kasiera ieradies viņa kolēģis un lūdzis stei-

dzīgi izmaksāt viņam pienākošos Ls 200. Kasierim vispirms vajadzējis apmierināt citus klientus, bet tā kā kolēģis parādījis lielu nepacietību, viņš izmaksājis bez rindas prasīto naudu. Pēc ilgāka laika, pie grāmatu noslēgšanas, kasierim iztrūkuši Ls 200. Viņš gan izkontrolējis visas grāmatas, bet bez panākumiem. Pavisam noguris un saudzis, kādu nakti viņš iemidzis dziļā miegā. Sapnī viņam attēlojusies aina, kur viņš steigā izmaksājis kolēģim Ls 200 un aizmirsis ierakstīt grāmatā.

Te redzam, ka pavisam aizmirsts notikums, kas nomoda stāvoklī bija apslēpts smadzeņu dziļumos, sapnī izpeld uz āru plastiskā skaidrībā. Stiprā koncentrēšanās piespieda smadzeņu šūniņas darboties šai virzienā un sapnī attēloja pagātnes ainu.

Jūtīgas personas miegā uztver apkārtnes iespaidus un pārdzīvo tos smagos sapņos.

Kāda ģenerāļa kundze Indijā pavadījusi savu vīru kaujās. Reiz viņa sirsnīgi lūgusi nekavējoši pārvietot nometni, jo viņu naktī mocījuši miroņi. Viņas lūgumu paklausījuši. Tai pašā dienā pārvietojuši nometni, norādītā vietā izrakuši dziļu bedri un atraduši 14 liķus.

Riebīgā trūdu smaka iedarbojās uz guļošās smadzeņēm un izsauca grūtu sapni. Nomoda stāvoklī tik jūtīgas ir ļoti retas personas. Kā raksturīgu piemēru var minēt kādu teoloģijas studentu, kurš viesojies pie ievērojamā fabulu rakstītāja P f e f f e l a.

Neredzīgais rakstnieks paņēmis studentu pie rokas un pastaigājies pa dārzu. Drīzi vien viņš ievērojis, ka zināmai vietai gaŗām ejot, studenta roka katru reizi nervozi nodrebējusi. No sākuma students atsacījies dot paskaidrojums. Beidzot viņš apgalvojis, ka taj vietā dārzā droši vien esot aprakts kāds mironis. Miroņa tuvumā viņš vienmēr izjūtot nemieru. Tai pašā vakarā minētā vietā

students ieraudzījis gaišu, caurspīdīgu sievietes figūru. Rakstnieks piegājis pie parādības un sācis to ar spieķi sist. Viņš figūru gan saskaldījis, bet tās kontūras tomēr palikušas. Nākošā vakarā daudzu rakstnieka piederīgo klātbūtnē students atkal ieraudzījis gaišo parādību, bet pārējie neko neredzējuši. Dažas dienas vēlāk, studentam nezinot, tai vietā izrakuši dziļu bedri un zem kaļķu slāņa atraduši skeletu. Skeletu izņēmuši, bedri aizbēruši, nolīdzinājuši, tā kā nekas nebijis manāms. Pēc trijām dienām rakstnieks atkal gājis pastaigāties, bet students nejutis vairs nekādu nemieru.

Zinātnieki izskaidro sapņus ļoti dažādi. Ievērojams itāliešu zinātnieks M o s s o kādreiz novērojis guļoša cilvēka smadzenes, kuņģam kādā vietā bijis ielausts galvas kauss. M o s s o redzējis, ka pie mazākā trokšņa, mazākā ārējā iespaيدا, guļošā smadzeņu šūniņās pieplūduši asiņu viļņi. Šādi asiņu pieplūdumi, ja tie neizsauc pilnīgu atmošanos, tad katrā ziņā rodas sapnis. Sapņus var izsaukt arī agrāk mantotie iespaidi. Bez tam ir novērots, ka sapņi attīstās tikai to jūteklju sfērās, kurī cilvēkam patiesībā piemīt. Kurlais sapnī nekad nedzird skaņas, aklais neredz tēlus. Kas pazaudējis kādu no šīm spējām, ar laiku zaudē iespējamību par to sapņot. Pilnīgi normālā cilvēkā viena vai otra spēja projektējas dažādos jūtekljos, bet redze piedalās vai visos sapņos.

Sapnī nedarbojas apziņa un sajūtas netiek kritiski uzņemtas. Bieži novērojam vismulķīgākās iespaidu asociācijas, bet tās nepadara ne mazāko izbrīnēšanos.

Dr. R e i d s uzlipinājis sev uz pārsistās galvas plāksteri un ilgi aiz sāpēm nevarējis iemigt. Vēlu rīta pusē iemigdams, viņš redzējis sapnī, ka nokļuvis laupītāju rokās un tie viņu situši.

Zinātnieks K a b b ē, šo gadījumu analizēdams, ap-

galvo, ka vienīgā spēja, kas miegā paliek pilnīgā mierā, tas ir vesela isapaprāts. Tomēr, ne tikai ar prāta nepiedalīšanos raksturīgi un izskaidrojami mūsu sapņi. Augstākās emocijas, kā: maigums, estētiskās jūtas, varonība un patiesības izjūta, bieži jo spilgti attēlojas dažādos sapņos. Sapņi darām arī tādas darbības, kuŗas apraudātu rūgtās asarās, ja tās nomoda stāvoklī būtu darijuši. Tomēr sapņi tās nemodina nekādus pārmetumus.

Kā jau agrāk aizrādīju, sapņi nav pašapziņas. Gadījumi, kur cilvēks saprot, ka redzētais tikai sapnis, ļoti reti. Zinātnieki nav vēl tos pilnīgi noskaidrojuši.

Daži ārsti apgalvo, ka sapņi bieži rodoties tāpēc, ka smadzeņu daļas strādā pārmaiņus. Šo uzskatu apstiprina arī Dr. Delonē ar saviem novērojumiem. Viņš saka: „Ja man galva nolikta uz labo pusi, redzu chaotiskus sapņus, bet ja uz kreiso, labus“. Dr. Gals raksta, ka viņš zinot cilvēku, kuŗš ar vienu smadzeņu pusi sevi apzinoties par ļoti gudru, bet ar otru par lielu muļķi. Normālā stāvoklī, kad apziņas apzināšanās ir abās smadzeņu daļās, sevišķi ārējās smadzeņu daļas darbojas ļoti vāji.

Jāievēro arī tas, ka visi jūtekļi neiemieg vienā laikā. Daži no tiem darbojas ilgāk un caur tiem mēs saņemam iespaidus. Daudzi sapņi ir saistīti ar orgāniskām sajūtām. Tas tāpēc, ka dvēseles savilņojumi izsauc attiecīgas neapzinīgas kustības orgānismā. Bailes un nemiers rada iekšējo orgānu kustēšanos. Bieži sapņi redzam, ka kāds pūlas pacelt smagu priekšmetu un mēs ejam palīgā. Tas izsauc attiecīgu muskuļu saraušanos. Visos šos gadījumos reflektīvās kustības ir cēlušās no zināmām emocijām.

Senatnes ārstu uzskats par sapņiem, kā slimību vēstnešiem, ir pamatots un arī

no mūsu dienu zinātniekiem atzīts. Dažas slimības attīstās ļoti lēni. Tām pamostoties pārmainās cilvēka raksturs un noskaņojums. Dr. Šulē apstiprina, ka sapņi ir noteikti un sīki apslēpto molekulāro procesu izskaidrotāji. Piedzīvojis ārsts no allegoriskā apgaismojuma var atrast orgānismā apslēptās pataloģiskās pārmaiņas. Neskaitāmos senatnes un tagadnes ārstu aprakstos redzam interesantus piemērus, kuŗi pierāda sapņu lielo nozīmi pie slimību izcelšanās un to tālākās attīstīšanās gaitas noteikšanas.

Dr. Morels un daudzi citi ievērojami ārsti apgalvo, ka vājprātīgie savu nelaimi jau sen iepriekš sajūtot. Pirms tam viņi redzot mocošus sapņus un it kā nojaušot, ka saprāts zudis. Tāpat arī epileptiķi, sirds un plaušu slimnieki sajūtot slimības tuvošanos dažādos sapņos.

Sapņu novērošana, pēc ārstu domām, dotu svētīgus panākumus. Pateicoties tam, jau iepriekš varētu paredzēt vienu, otru slimību un to novērst.

Sapņus pēc savas būtības varētu sadalīt divās lielās katēgorijās. Pie pirmās katēgorijas jāpieskaita tie sapņi, kuŗi noteic slimības. Tos īsumā jau apskatīju. Pie otrās katēgorijas pieder liktenīgie sapņi. Šiem sapņiem stipri tic vēl mūsu dienās, kaut gan dabas zinības ir jau sasniegušas lielu pilnību. Skepticisms un neticība, pateicoties jaunai mistiskai strāvai, kas apņēmusi visu Eiropu, stipri samazinājušies. Daudzi no mums ir nepatieši savos vārdos, kaut gan pieskaita sevi pie neticīgiem un smejas par sapņiem. Šaubas un nenoteiktība pārlicībās valda no sen dienām. To var izskaidrot ar cilvēcīgo tieksmi pēc pārdabīgā. Viens laimīgs gadījums, neraugoties uz neskaitāmiem maldīgiem, stiprina ticību un modina vēl lielāku tieksmi pēc pārdabīgā. Ticību uz sapņiem uztur

daudzi vēsturiski piemēri un precīzi sapņu piepildīšanās gadījumi.

Ciceroņs vienmēr kritiski izturējās pret sapņiem un teica, ka tos varot ļoti vienkārši izskaidrot, nepiešķirot nekādu pārdabīgu nozīmi. Pavisam vienkāršs gadījums varot izsaukt saskaņu starp sapni un patiesību.

Kāds slidotājs Olimpijā redzējis sapni, ka viņš pārvērties par ērgli. Pareģotājs apgalvojis, ka viņš sacīkstē uzvarēšot, jo neviens putns neskrienot tik ātri, kā ērglis. Otrs zilnieks paskaidrojis pretējo. Viņš teicis: „Tevi uzvarēs. Ērglis dzen citus putnus, tāpēc viņš vienmēr ir pēdējais.“

Daudzos seno un mūsu dienu rakstnieku darbos redzam neskaitāmus liktenīgo sapņu piemērus. Arī vēsturē to nav trūkums. Kleopatra, Cezāra sieva, īsi pirms viņa nāves vienā naktī redzējusi trīs drūmus, mocošus sapņus: 1) no Cezāra statujas tecējušas tumši sarkanas asinis, 2) Cezārs kritis slepkavu rokās un tie viņu mocījuši, 3) Cezāra mājai pacēlies un nokritis jumts. Liktenīgā dienā Kleopatra lūgusi Cezāru neiet uz senātu, bet viņš gājis un Kleopatras drūmie sapņi piepildījās.

Ja ieskatāmies vēsturē, Kleopatras sapņiem drīzi vien var atrast zināmu izskaidrojumu. Cezāra traģisko nāvi varēja paredzēt no tiem sarežģītiem apstākļiem, kādos viņš toreiz atradās. Saņemtie brīdinājumi, draudošais stāvoklis, viss tas Kleopatrā modināja nemieru. Sapņi tas pieņēma zināmu formu.

Vēsturē redzam vēl daudzus citus liktenīgo sapņu piemērus. Sevišķi raksturīgi ir Tarkvinija sapņi, kuŗos viņš paredzēja Romas krišanu. Indriķa II. sieva pirms nāves redzējusi viņu bālu, asiņainu un drūmu tronī sēdot.

Zīmīgs ir arī kādas muižnieces sapņis. Muižniece

redzējusi sapni, ka istabai, kurā gulējuši viņas bērni, tūlīt ielūzīšot griesti. Viņa pavēlējusi kalpiem tūlīt atnest guļošos bērnus. Tiklīdz bērnus atnešuši, atskanējis liels troksnis un istabai ielūzuši griesti.

Analoģisku gadījumu minēju, kad apskatīju nojautas. Starpība tikai tā, ka jaunais cilvēks neuzmodās, bet te ārējie apstākļi izsauca pēkšņu atmošanos.

Lai sapnis rastos, tam nav nemaz jābūt tiešā sakara ar ārējiem apstākļiem. Sapņu asociācijas kādreiz ļoti mulķīgas. Šai gadījumā mājas satricēšana pirms griestu ielūšanas pavisam reāla parādība. Rodas jautājums: Kāpēc iepriekšējo troksni un mājas sakustēšanos nejuta pārējie? Nav jāaizmirst, ka vienam par otru stiprāks miegs. Arī individuālās īpašības nav vienādas. No svara arī tas, ka visas istabas nekad nav vienādas un katra no tām ieņem savu vietu. Tās atstāj zināmu iespaidu uz nevienādu trokšņa izplatīšanos.

Arī nomodā darbojamies saskaņā ar neapzinīgi mantotiem iespaidiem un tāpat taisītiem slēdzieniem. Zināmi spriedumi, kuri dibinājas uz neapzinīgi mantotiem iespaidiem, formulējas un izstrādājas smadzenēs. Apziņā nāk tikai galīgais rezultāts no šī procesa, t. i. **slēdzien**s. Šie galīgie slēdzieni dibinājas uz tiem pierādījumiem, kurus nezinām. Tāpēc tos uzskatām kā intuīcijas un tur meklējam pārdabīgo.

Droši var apgalvot, ka puse no mūsu darbības dibinājas uz neapzinīgiem slēdzieniem. Šie slēdzieni atkal atkarīgi no neapzinīgi mantotiem iespaidiem. Izejot no šī viedokļa, viegli var saprast, neizejot nemaz no zinātnes robežām, visas tās nojautas, kuŗas nepadodas citam racionālam izskaidrojumam.

Runājot par neapzinīgiem slēdzieniem, jāatzīmē, ka pēdējā laikā psihologi sāk pieturēties pie tā uzskata, ka

pie zināma slēdziena iegūšanas nemaz nevajag būvēt tos silogismus, ar kuriem iepazīstamies loģikas mācībā skolā. Ja pēc skaista mūzikas gabala mums jautā: „Vai patika?“ tūlīt dodam attiecīgu atbildi. Turpretī, uz jautājumu: „Kāpēc?“, nevaram tūlīt atbildēt, jo ir jāpadomā.

Bieži novērojam dzīvē, ka daudzos sarežģītos jautājumos, kur tik grūti izšķirties, ko darīt un kā darīt, darām tā, bet ne citādi tikai tāpēc, ka mums tā liekas. Mēs neskatāmies un neapstājamies, kaut arī tas runā pretī loģikai, bet pa lielākai daļai iznākums ir labs. Kādreiz uzticāmies pilnīgi svešam cilvēkam. Pirmo reizi viņu redzam, pirmo reizi runājam, bet esam vaļsirdīgi. Viņš liekas mums tuvs, sen pazīstams. Bet vai šī uzticība ir dibināta uz kā pozitīva? Kā jau redzējām, spriedumi pa lielākai daļai mūsos rodas ātrāk, nekā tiem varam atrast pamatu. Pie tam jāievēro, ka viskomplicētākā doma pēc sava sastāva un laika var rasties vienā mirklī un stāvēt ārpus laika. To skaidri var attēlot tie no mums, kuriem kādreiz ir draudējušas nāves briesmas. Tādos gadījumos vienā mirklī otrreiz pārdzīvojam visu dzīvi vismazākos sīkumos. Viss pārdzīvotais, sākot no visagrākās bērnības, cik tālu vien atmiņas sniedz pagātnē, visi sīkumi, nerunājot nemaz par spilgtākiem dzīves momentiem, viss, itin viss pazib apziņā, kā skrejoša bulta. To visu ne tikai redzam, bet arī izjūtam pagātnes priekus un bēdas. Šis moments ir visa mūsu pagātnes dzīve.

To novērojam arī sapnī. Filozofs Kants vairāk vietās savos darbos aizrāda, ka sapnī vienā mirklī pārdzīvojam un redzam vairāk, nekā veselā dienā. Par to runā gleznainos piemēros arī zinātnieks Moris savā klasiskā darbā „Par miegu un sapņiem“. Viņš atstāsta sekošu notikumu no savas dzīves: „Biju slims un gulēju savā istabā. Pie gultas sēdēja māte. Redzēju smagu

sapni, teroru. Piedalījos kaujās un mani tiesāja revolūcionārais tribunāls. Redzēju Robespjeru un citas tā laika ievērojamākās personas. Strīdējos ar viņām un man, kā pretiniekam, piesprieda nāves sodu. Mani veda uz soda vietu, kur bija salasījusies vesela ziņkārīgo jūra. Uzgāju uz ešafota. Bende mani piesēja pie dēļa, sašūpoja un nocirta galvu. Jutu, kā galva atdalījās no ķermena. Uzmodos no smagā sapņa un biju ļoti drūms. Redzēju, ka uz kakla bija uzkritis niecīgs priekšmets no pulksteņa. Pēc mātes vārdiem, tas uzkritis tai brīdī, kad pamodos. Un tomēr šis niecīgais ārējais iespaids radīja veselu notikumu jūru sapnī.“

No šī piemēra redzam, ka ne priekš domas rašanās, ne piepildīšanās nav vajadzīgs laiks. Smadzeņu process notiek vienā momentā ar saņemto iespaidu. Tāpēc arī vārdi, kā domu izteikšanas līdzeklis, ļoti nepilnīgi un maz ar tiem varam izteikt.

Nojautas un cieši ar tām saistītie liktenīgie sapņi daudzos gadījumos ir tikai neapzinīgās smadzeņu darbības izteiksme. Tomēr ir arī tādi gadījumi, kuŗi nepadodas minētam izskaidrojumam, vai arī tos var ļoti nepilnīgi izskaidrot. Šādu faktu, kas gan patiesībā pieder pie citas kategorijas, dzīvē atgadās ļoti daudz. Daudz tādus notikumus redzam arī sirmā senatnē, par kuŗiem vēsture ir uzglabājusi pierādījumus. No šiem plašiem vēstures materiāliem apskatīšu interesantu piemēru.

Kādā vietā Cicerons stāsta, ka divi draugi ceļojuši. Viņi aizbraukuši uz Megāru. Gadījies tā, ka viņiem vajadzējis apmesties katram savā viesnīcā. Viens no viņiem noguris tūlīt devies pie miera, ātri aizmidzis un redzējis sapni. Viņa ceļa biedrs bijis ļoti drūms, uztraukts un lūdzis: „Steidzies pie manis. Saimnieks grib mani

nosist.“ Draugs gan uzmodies no nepatikamā sapņa, bet atkal drīzi aizmidzis. Viņš redzējis to pašu sapni otru reizi. Viņa ceļa biedrs nāves bailēs lūdzis: „Steidzies tūlīt pie manis. Slepkaivas ir aiz durvīm. Viņi tūlīt nāks istabā un mani nodurs!“ Uztraukumā gan viņš uzmodies no nepatikamā sapņa, gribējis apgērbties un steigties pie ceļa biedra, bet tad pārdomājis un atkal aizmidzis. To pašu sapni viņš redzējis trešo reizi. Viņa ceļa biedrs gulējis uz grīdas asins pelņē, sakropļotu seju un pārmetoši runājis: „Kāpēc nenāci palīgā? Nu visam ir beigas. Tagad atrieb, mazākais, manu nāvi. Saulei lecot ej uz pilsētas vārtiem. Pretī tev brauks pajūgs ar mēslu vezumu. Zem mēsliem atradīsi manu līķi. Braucējs ir mans slepkava. Nodod viņu tiesai un atrieb manu nāvi.“ Draugs uztraukts, nelaimīgs piecēlies un tūlīt steidzies uz pilsētas vārtiem. Tur viņš visu atradis tā, kā sapnī redzējis.

Vai mūsu nojautas vienmēr piepildās? Ja to rašanās cēlopiem nav reāla pamata, tās nepiepildās. Tādā gadījumā tās saucam par savādām idejām, bet ne nojautām.

Kas attiecas uz iespējamību domas un iespaidus raidīt lielā attālumā, tas prasa plašus paskaidrojumus. Mācību, kuŗa apskata šos jautājumus, sauc par telepātiju. Telepātija rāda, ka cilvēku smadzenes ir līdzīgas radio aparātiem.

Sapņu un nojautu veidu ir neizsakāmi daudz. Visus tos aprakstīt un noskaidrot nav iespējams.

No visa sacītā ir jānāk pie slēdziena, ka dvēsele eksistē un viņai ir spējas, ko zinātne vēl nav izpētījusi. Viņa var skatīties tālumā bez jūteklju palīdzības. Mums jāstrādā, jāpēta un jācer. Mēs dzīvojam neredzamās pasaules centrā, kur valda tik daudz vēl neizprotamu spēku, kuŗi gaida uz noskaidrošanu,

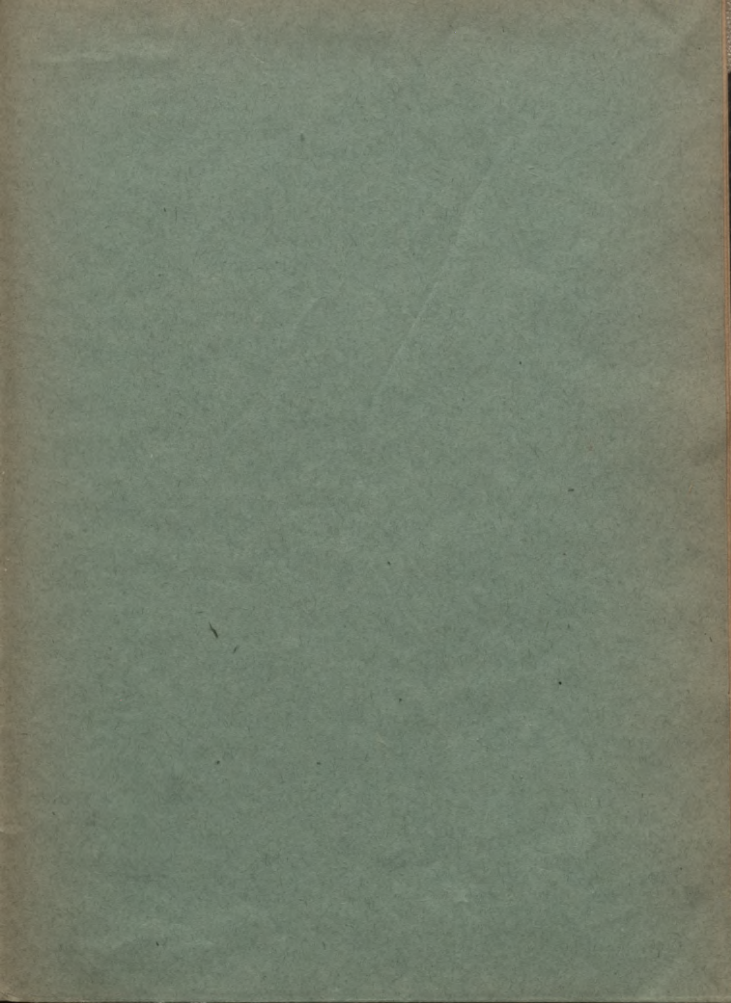
Beidzot šo apskatu, jāizved slēdziens, ka eksistē cēloņu pasaule, kuŗa zināmos gadījumos var atklāties. Cilvēks spēj tai ieskatīties nojautu un sapņu ceļā. Pateicoties tam, varam iegūt attiecīgus norādījumus, kā šo ieska-
tīšanās un novērošanas rezultātu pielietot ikdienas dzīvē.

Starp ļoti daudziem maldīgiem gadījumiem, šai tik maz izpētītā nozarē ir arī stingri zinātniski pierādīti fe-
nomeni. Tikai tāpēc vien, ka šis priekšmets vēl tik maz izpētīts, nedrīkst uz to skatīties skeptiski, noraidoši. Ar dziļu pacietību un neatlaidību jāķeras pie pētīšanas, jāno-
vēro fakti, jāpārbauda, jāsavēd kārtībā un jānodibina at-
tiecīgas likumības. Tad arī šis priekšmets tiks nostādīts uz stingri zinātniskiem pamatiem, nodibināsies zinātne, kuŗas pētījumi dos spīdošus rezultātus.

Cerēsim, ka drīzi nāks tas brīdis, kad noslēpumainais plīvurs atsegsies un tās parādības, kuŗas tagad velti no-
darbina mūsu prātus, kļūs skaidras un mēs nemaldīsimies.

Le654

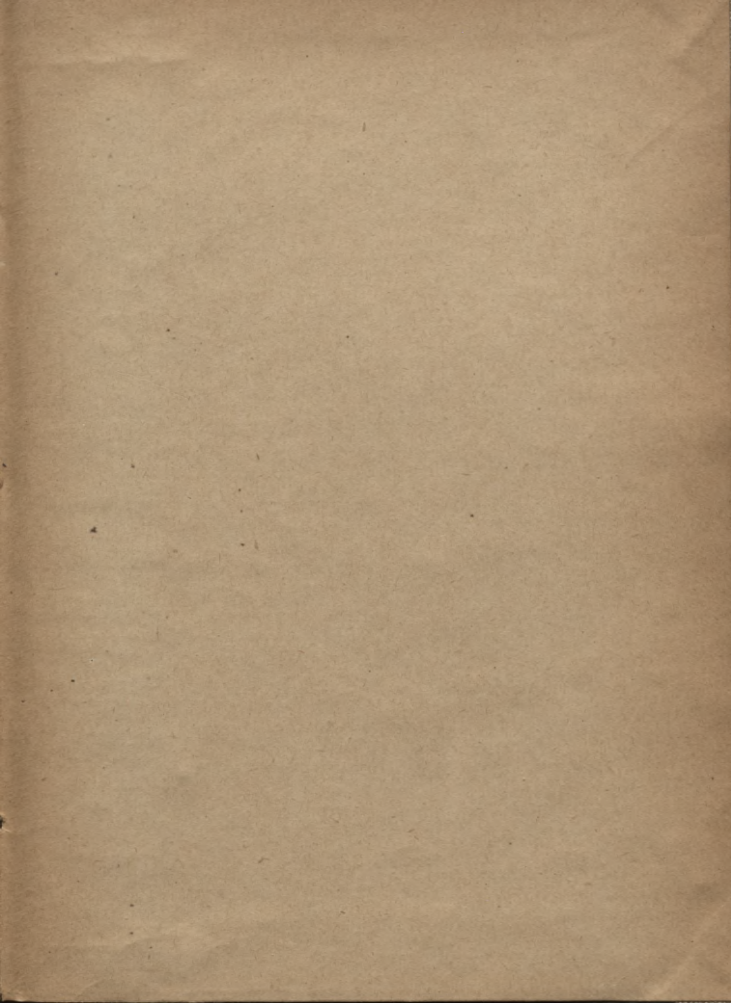

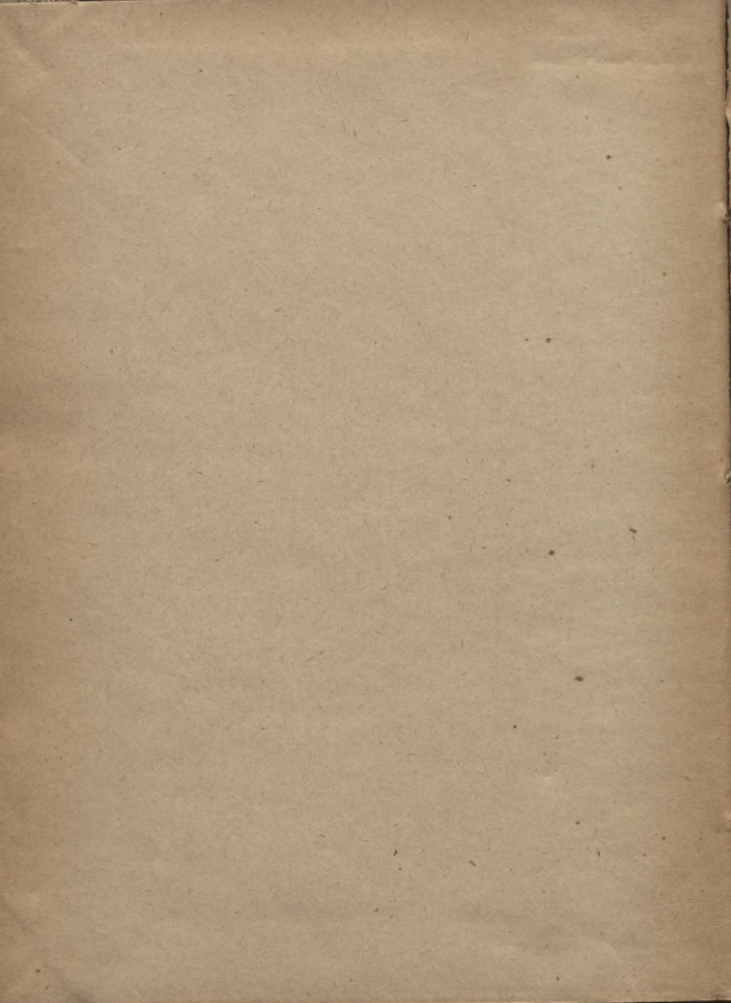

22654

30-516

30. MAI 1930

1.-

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309056335